

Ruka

Metodický materiál pro práci
s knihou v mateřské škole

Tento materiál byl připraven v rámci projektu Czechia 2026 – čestné hostování ČR na Frankfurtském knižním veletrhu.

www.czechia2026.com

Metodické listy zpracoval Národní pedagogický institut České republiky.

Autorky

Andrea Mouchová a Hana Splavcová, NPI ČR

Redakce

Eva Čechová

Kniha

MECNER, Vítězslav a GARGULÁKOVÁ, Magda. *Ruka: Kompletní průvodce*. Praha: Albatros, 2021. ISBN 978-80-00-06482_6.

Anotace knihy

Ruka. Běžná součást našeho těla i života. Máme ji denně pro ruce, ale téměř o ní nevíme, tak málo ji vnímáme. Díky ní přitom dopravíme hrnek s čajem ke svým ústům, pohladíme milovanou bytost, bouchneme do stolu, když máme vztek, a vůbec... Ruka – to je zápěstí, dlaň, pět šikových prstů – spolehlivý parťák, bez kterého bychom se obešli jen stěží. Zamysleli jste se ale někdy nad tím, jak vlastně ta naše ruka funguje? Proč je jeden levák a druhý pravák? A jak se liší ruka sochaře od ruky pianisty a pianistova ruka zase od ruky zedníka? A věděli jste, že se dá rukama i mluvit? Předávat myšlenky tam, kde dojdou slova? A pak, že je ruka obyčejná. Ještě stále o tom pochybujete? Garantujeme, že po přečtení této knihy budete své ruce vnímat jinak.

Anotace tematické výuky

Prostřednictvím činností, které vyplývají z textů či obrázků knihy, nebo na ně navazují, si děti vyzkouší a ověří, co všechno lidská ruka umí, proč je tak důležitá. Většina vzdělávacích činností může probíhat ve vnitřním i venkovním prostředí.

Doporučujeme prohlížet knihu na pokračování, práci s knihou rozdělit do několika bloků. Rozvržení nabízených vzdělávacích činností není striktní, jejich pořadí lze měnit a upravovat na základě potřeb a zájmů dětí. Při dodržení jednotlivých návrhů a využití shodných vzdělávacích strategií směřují vzdělávací činnosti k rozvoji a naplňování očekávaných výsledků učení uvedených klíčových kompetencí, čtenářské a matematické gramotnosti podle RVP PV (2024). Reflexe jednotlivých činností směřuje k rozvoji dovednosti sebehodnocení i vrstevnickému hodnocení.

Klíčová slova

Ruka, ruce, co lidská ruka umí, jak ruka funguje, jedinečnost, bezpečné chování, tvoření, porozumění a pomoc druhým, čtenářské strategie, práce s knihou v mateřské škole.

Cílová skupina/věková kategorie

4–6 let

Název činnosti: Ruka – nástroj nástrojů

Cíle

Dítě využívá některé čtenářské strategie (předvídání, odhadování, vyhledávání informací z obrázku, diskuse, sdílení). Dítě komunikuje a spolupracuje s ostatními. Dítě pojmenuje (ukáže), co je ruka a popíše její části. Dítě roztrídí obrázky s možnými a nemožnými pozicemi ruky.

Pomůcky

kniha, obrázky inspirované předsádkou knihy (příloha 1)

Časová dotace

20–30 minut

Vzdělávací oblast

Dítě a jeho psychika

Klíčové kompetence

k učení: Projevuje přirozený zájem o učení a svět, který ho obklopuje. (KKU-000-000-PV1-003)
komunikační: Využívá informační zdroje, se kterými se běžně setkává. (KKK-000-000-PV1-004)
k podnikavosti a pracovní: Domlouvá se a spolupracuje s ostatními. (KPP-000-000-PV1-007)
k řešení problémů: Řeší jednoduché problémové situace na základě předchozí zkušenosti. (KRP-000-000-PV1-002)

Základní gramotnosti

čtenářská: Rozumí předčítanému textu, vyprávění a soustředěně sleduje děj. (DJP-PDO-000-PV1-002)

matematická: Vyhledá společné znaky, shodu, podobu, rozdíly objektů, osob a jevů a odhalí vzájemné souvislosti mezi nimi. (DJP-MOP-000-PV1-002), Ověří správnost řešení. (DJP-MOP-000-PV1-010), Rozpozná, které situace mohou a které nemohou nastat. (DJP-MOP-000-PV1-004)

Popis realizace činnosti

Prohlédneme si s dětmi titulní ilustraci a předsádku knihy. Necháme děti odhadovat, o čem asi kniha je, co se z ní dozvíme. Děti pojmenovávají své představy.

Společně s dětmi celou knihu rychle prohlédneme. Podle ilustrace na s. 7 si s dětmi ujasníme, co je ruka, jaké má části. Jednotlivé části ruky pojmenujeme, ukážeme si je na sobě.

Potom upozorníme na předsádku knihy, kde jsou ruce v různých pozicích – možných i nemožných. Děti se rozdělí do dvojic či malých skupin. Nabídneme jim obrázky k třídění (příloha 1) na možné a nemožné. Pro ověření, zda je ruka v situaci reálné nebo nereálné, si děti různé pozice ruky zkoušejí. Po dokončení činnosti se skupiny na stanovištích vystřídají a vzájemně si zkontrolují, zda jsou obrázky roztrženy správně.

Pro méně zkušené děti můžeme mít kartičky obou druhů z druhé strany odlišně označené.

Můžeme využít také nerozstříhané zalaminované kartičky, podle kterých děti mohou porovnávat roztržené kartičky a fixem označovat.

V případě zájmu mohou děti vymýšlet další pozice, které může ruka dělat.

Reflexe

Jak se vám spolupracovalo ve skupinách?

Bylo pro vás snadné nebo obtížné roztřídit obrázky? Proč?

Dařilo se vám vymyslet další možné pozice ruky/rukou? Který nápad ostatních byste označili za velmi zajímavý?

Název činnosti: Jsou všechny ruce stejné?

Cíle

Dítě vyjádří své nápady a názory na zobrazené ruce. Dítě různými způsoby porovná rozdíly ve tvaru, velikosti, umístění rýh a linií, otiscích prstů, ověří si jedinečnost ruky.

Pomůcky

kniha, prstové barvy, inkoustová barva, lupy, digitální mikroskopy

Časová dotace

20–30 minut

Vzdělávací oblast

Dítě a jeho tělo; Dítě a jeho psychika

Klíčové kompetence

k učení: Uplatňuje získané poznatky a zkušenosti v praktických situacích. (KKU-000-000-PV1-004)

k řešení problémů: Pozoruje, zkoumá, experimentuje, objevuje. (KRP-000-000-PV1-003)

digitální: Využívá digitální technologie k badatelským činnostem a poznávání světa kolem sebe. (KDI-000-000-PV1-001)

Základní gramotnosti

čtenářská: Rozumí předčítanému textu, vyprávění a soustředěně sleduje děj. (DJP-PDO-000-PV1-002)

matematická: Vyhledá společné znaky, shodu, podobu, rozdíly objektů, osob a jevů a odhalí vzájemné souvislosti mezi nimi. (DJP-MOP-000-PV1-002), Využívá myšlenkovou analýzu a syntézu při hře i při praktických činnostech. (DJP-MOP-000-PV1-007), Ověří správnost řešení. (DJP-MOP-000-PV1-010)

Popis realizace činnosti

Společně s dětmi si prohlédneme obrázky na s. 8 a 9. Odpovídáme si na otázku: Opravdu jsou všechny ruce stejné? Popisujeme jednotlivé obrázky. Některé ruce jsou snadno poznatelné, u jiných můžeme dětem v případě zájmu dopomoci náповědou či přečtením textu u obrázku. Podporujeme děti ve vyjadřování nápadů, názorů.

Prohlédneme si také vlastní ruce i ruce ostatních. Přečteme si společně text na s. 10 Opravdu, každá ruka je jiná!.

I když některé ruce vypadají hodně podobně, můžeme si ověřit, že každá je jedinečná.

Jak bychom to mohli provést? Čekáme na návrhy dětí, případně pomůžeme náповědou.

Nabídneme dětem individuální nebo skupinové činnosti na několika stanovištích, kde si mohou ověřit jedinečnost rukou.

Obtisky celých rukou – porovnávání tvaru, velikosti (pro přesnější porovnání tvaru a velikosti mohou děti obtisk ruky vystříhnout).

Prohlížení prstů a dlaní okem či lupou – porovnávání čar a rýh (papilární linie).

Otisk prstu – pozorování různých otisků prstů lupou či mikroskopem, porovnávání jejich rozdílů.

Reflexe

Jak se nám podařilo prokázat, že je každá ruka jedinečná?

Který způsob považujete za nejpřesnější?

Setkali jste se někdy s využitím otisků prstů? Víte, k čemu se otisky využívají? (kriminálnístika, prokázání totožnosti v dokladech, v mobilních telefonech, počítačích i v jiných technologiích, které jsou vybaveny snímačem otisků prstů)

Název činnosti: Ruce jsou stále po ruce

Cíle

Dítě rozvíjí svou slovní zásobu, vyjadřuje své myšlenky, nápady a názory. Dítě provede hodnocení činností prostřednictvím hlasování. Dítě provede sebehodnocení.

Pomůcky

kniha, pomůcky k realizaci navrhovaných činností (např. výtvarné potřeby, nůžky, hřebeny, podložky a zažehlovací korálky, míče, xylofon, modelovací hmota), žetony k hlasování (případně přírodní, kuličky, kamínky)

Časová dotace

20–40 minut (dle zájmu dětí o střídání stanovišť)

Vzdělávací oblast

Dítě a jeho psychika

Klíčové kompetence

osobnostní a sociální: Vyjadřuje svůj názor. (KOS-000-000-PV1-005)

k podnikavosti a pracovní: Přichází s vlastními nápady. (KPP-000-000-PV1-001), Organizuje a realizuje svoje činnosti. (KPP-000-000-PV1-006)

Základní gramotnosti

matematická: Využívá myšlenkovou analýzu a syntézu při hře i při praktických činnostech. (DJP-MOP-000-PV1-007)

Popis realizace činnosti

Položíme dětem otázku: Co to znamená, že ruce jsou stále po ruce? Podporujeme děti ve vyjádření myšlenek, nápadů, názorů.

Co byste chtěli rukama dělat? Děti navrhnou různé možnosti. Učitel zapisuje do myšlenkové mapy nebo má připravené obrázky či fotografie různých činností, ze kterých děti mohou vybírat a do myšlenkové mapy samy vlepovat (např. kreslení či malování, vystřihování, česání, tvoření obrázků ze zažehlovacích korálků, manipulace s míčem, hra na xylofon, tvoření z modelovací hmoty). Na základě návrhů připravíme pak společně s dětmi různé činnosti, ve kterých budou zapojeny především ruce.

Podle vlastního výběru děti realizují činnosti individuálně či v malých skupinách, mění stanoviště. V případě zájmu dětí můžeme porovnat naše nápady s obrázky činností na s. 18 a 19, diskutovat o užitečnosti činností.

Reflexe

Po dokončení vyzveme děti k hodnocení činností prostřednictvím hlasování. U každého stanoviště připravíme průhlednou nádobu na žetony, děti třemi žetony vyjádří, které činnosti jim přišly nejzajímavější, u kterých se nejvíc bavily, z kterých se něco nového dozvěděly, naučily.

V reflektivním kruhu děti vyjádří sebehodnocení. Sdílejí odpovědi na otázky: Co se vám dařilo?

V čem jste měli potíže? Co jste se naučili nového?

Název činnosti: Ruka dokáže nahradit oči

Cíle

Dítě zkoumá a identifikuje předměty a osoby pouze hmatem. Dítě si ověří význam rukou pro člověka se zrakovým postižením. Dítě spolupracuje, nabízí i přijímá pomoc.

Pomůcky

kniha, šátky na zavázání očí případně škrabošky na spaní, předměty určené k poznávání hmatem (např. různé přírodniny, předměty denní potřeby, hračky – takové, které děti umějí pojmenovat) vždy po dvou kusech, deka nebo látkový sáček, hmatové domino a pexeso

Časová dotace

20–40 minut (dle zájmu dětí o střídání stanovišť)

Vzdělávací oblast

Dítě a jeho tělo; Dítě, ten druhý a společnost

Klíčové kompetence

osobnostní a sociální: Chová se empaticky a projevuje ohleduplnost k druhým. (KOS-000-000-PV1-006), Projevuje důvěru v sebe sama. (KOS-000-000-PV1-004)

kulturní: Přijímá osobnostní, kulturní, náboženské a jazykové rozmanitosti ostatních. (KKT-000-000-PV1-004).

Základní gramotnosti

čtenářská: Rozumí předčítanému textu, vyprávění a soustředěně sleduje děj. (DJP-PDO-000-PV1-002)

matematická: Vyhledá společné znaky, shodu, podobu, rozdíly objektů, osob a jevů a odhalí vzájemné souvislosti mezi nimi. (DJP-MOP-000-PV1-002), Využívá myšlenkovou analýzu a syntézu při hře i při praktických činnostech. (DJP-MOP-000-PV1-007), Ověří správnost řešení. (DJP-MOP-000-PV1-010), Využívá analogii a jednoduchou strategii při hře. (DJP-MOP-000-PV1-009)

Popis realizace činnosti

Společně s dětmi si prohlédneme obrázky na s. 36 a 37 a přečteme motto Ruce jsou očima nevidomých. Co to znamená? Diskutujeme nápady a myšlenky dětí.

Přečteme další text: Ano, je to tak. Rukama nevidomí čtou... a připravíme několik činností, ve kterých děti mohou prožít, jaké to je, když se nevidomí musí spolehnout na své ruce.

Hmatové hádanky

Různé možnosti realizace:

- Umístíme pod deku nebo do látkového sáčku různé předměty, dítě zkoumá předměty hmatem, pojmenovává je a ověří zrakem správnost.
- Ve skupině – jedno dítě má zavázané oči, ostatní mu předloží předmět ke zkoumání hmatem, pokusí se poznat.
- Ve dvojici – jeden z látkového sáčku vyndá předmět, druhý nahmatá a ukáže tentýž, vystřídají se.

- Dítě se zakrytýma očima pouze hmatem zkoumá obličej, vlasy i oblečení druhého dítěte, snaží se zjistit, o kterého vrstevníka se jedná (je vhodné předem si ostatní dobře prohlédnout).

Procházka třídou poslepu

Dítě se zavázanýma očima se pohybuje po třídě, využívá průvodce (dítě, které v případě potřeby zasáhne hlasem či dotekem).

Hry ve dvojici: hmatové domino, hmatové pexeso

Podporujeme děti ve spolupráci při potížích u činností (dítě nemůže nahmatat předmět, který má identifikovat, dítě se obává projít poslepu třídou), vedeme je k nabídnutí i přijímání pomoci, k ohleduplnému jednání.

Reflexe

Děti v reflektivním kruhu sdílejí své pocity z činností. Co bylo obtížné? Co snadnější? Jak jsem se cítil/a při procházce třídou s vyloučením zraku? Měl/a jsem obavy? Jaký význam pro mě měla pomoc kamaráda?

Název činnosti: Ruka zastoupí uši i pusu

Cíle

Dítě pouze gesty či pohyby rukou ztvární různorodé činnosti. Dítě si ověří význam rukou pro člověka s hendikepem. Dítě spolupracuje s ostatními. Dítě provádí vrstevnické hodnocení.

Pomůcky

kniha

Časová dotace

20–30 minut

Vzdělávací oblast

Dítě a jeho tělo; Dítě, ten druhý a společnost

Klíčové kompetence

komunikační: Vyjadřuje se různými způsoby. (KKK-000-000-PV1-001)

k podnikavosti a pracovní: Domlouvá se a spolupracuje s ostatními dětmi. (KPP-000-000-PV1-007), Oceňuje práci a úsilí druhých. (KPP-000-000-PV1-009)

Základní gramotnosti

čtenářská: Rozumí předčítanému textu, vyprávění a soustředěně sleduje děj. (DJP-PDO-000-PV1-002)

matematická: Pracuje s jednou i s více podmínkami v zadání. (DJP-MOP-000-PV1-006), Využívá analogii a jednoduchou strategii při hře. (DJP-MOP-000-PV1-009)

Popis realizace činnosti

Společně si prohlédneme obrázky na s. 28–35 a 38–39 a diskutujeme o tom, jak lidé komunikují rukama.

S dětmi si vyzkoušíme různé pozdravy, vyjádření signálů i gest, emocí. Oceňujeme originalitu nápadů dětí.

Následně se děti rozdělí do několika skupin a promyslí, jakou činnost předvedou ostatním pouze gesty nebo pohyby rukou, bez použití hlasu. Rozdělí si role, domluví se, co kdo bude ztvárňovat a jakým způsobem. Učitel je dětem k dispozici v případě nejistoty či obtíží, může je podpořit nápady na ztvárnění činností (např. povolání, sporty, nálady, vyřízení vzkazu, běžné situace). Ostatní hádají, o jakou činnost se jedná.

Diskutujeme s dětmi o jejich zkušenostech se znakovou řečí či prstovou abecedou.

Reflexe

Ztvárňování činností jednotlivými skupinami zhodnotíme společně formou vrstevnického hodnocení, podporujeme používání popisného jazyka.

Nabízíme dětem k hodnocení ostatních

oceňující komentáře:

Líbil se mi způsob, jak jste ... protože ...

Považuji za nejzajímavější/originální

Překvapilo mě...

Oceňuji...

Povedlo se...

i doporučení:

Příště byste mohli zkusit ...

Možná by bylo dobré ...

Navrhuji ...

Název činnosti: Kdyby ruce neexistovaly aneb ruce jsou poklad

Cíle

Dítě realizuje konkrétní činnosti bez pomoci rukou. Dítě zdůvodní význam odpovědného a bezpečného chování a zdravého životního stylu pro vlastní zdraví i zdraví druhých.

Pomůcky

kniha, jídlo, které není tekuté (např. ovoce, zelenina, pečivo), kreslicí náčiní

Časová dotace

20–30 minut

Vzdělávací oblast

Dítě a jeho tělo

Klíčové kompetence

k podnikavosti a pracovní: Dokáže měnit cesty k dosažení cíle. (KPP-000-000-PV1-004)

k řešení problémů: Čerpá informace z různých autentických, tištěných a digitálních zdrojů. (KRP-000-000-PV1-007)

Základní gramotnosti

čtenářská: Rozumí předčítanému textu, vyprávění a soustředěně sleduje děj. (DJP-PDO-000-PV1-002), Analyzuje děj, hodnotí ho, vyjadřuje se k jednání postav. (DJP-PDO-000-PV1-003), Reflektuje čtenářský zážitek a sdílí ho s ostatními. (DJP-PDO-000-PV1-006)

matematická: Pracuje s jednou i s více podmínkami v zadání. (DJP-MOP-000-PV1-006), Využívá myšlenkovou analýzu a syntézu při hře i při praktických činnostech. (DJP-MOP-000-PV1-007)

Popis realizace činnosti

Prohlédneme si společně obrázek na s. 74. Souhlasíte s tím, že ruce jsou poklad?

Diskutujeme s dětmi o významu rukou. Jak by se nám žilo, kdybychom ruce neměli?

Můžeme si vyzkoušet některé činnosti bez použití ruky/rukou.

- Zvládneme se najíst bez pomoci rukou?
- Podaří se nám něco nakreslit tužkou či pastelkou v puse či mezi prsty nohou?
- Budeme si umět otevřít dveře?

Přečteme a prohlédneme si komiks na s. 72–73 Cesta k náhradní ruce (text můžeme převyprávět vlastními slovy – adekvátně k potřebám a zkušenostem dětí).

Ptáme se na zkušenosti dětí... znáte někoho, kdo přišel v životě o ruku či celou končetinu?

Viděli jste někdy člověka s náhradní rukou? Víte, jaké činnosti lze s takovou rukou zvládnout?

Seznamujeme děti s tím, že dnes člověk s náhradní rukou může např. hrát na trubku.

Reflexe

Děti provedou sebehodnocení činností pohybovým vyjádřením:

STOJ – Dařilo se mi činnosti zvládnout bez pomoci rukou, bavil/a jsem se při nich, činnosti mě zaujaly, cítil/a jsem se bezpečně a příjemně.

DŘEP – Nebylo to pro mě úplně snadné, některé činnosti jsem nezvládl/a, ale přišlo mi zajímavé si to vyzkoušet.

LEH – Nedařilo se mi činnosti realizovat, necítil/a jsem se dobře.

Děti se také ptáme, zda a jak ovlivnily činnosti, které jsme si vyzkoušeli jejich postoj k péči o zdraví, uvědomění si významu odpovědného a bezpečného chování a zdravého životního stylu pro vlastní zdraví i zdraví druhých?

Název činnosti: Levá a pravá ruka... a někdy je jedna málo

Cíle

Dítě rozliší pravou a levou ruku. Dítě si ověří, kterou ruku má dominantní, obratnější. Dítě komunikuje a spolupracuje s druhým, nakreslí společný obrázek.

Pomůcky

tužky nebo pastelky v počtu dvojic, puzzle, mozaiky, šrouby a šroubováky, zámky a klíče, výtvarné potřeby, kartáčky na zuby, polévka a lžice, papír a nůžky, nit a korálky, kladívko a hřebík, hrací karty, boty s tkaničkami, košile s knoflíky

Časová dotace

20–40 minut (dle zájmu dětí o střídání stanovišť) + další činnosti během dne

Vzdělávací oblast

Dítě a jeho tělo; Dítě, ten druhý a společnost

Klíčové kompetence

komunikační: Naslouchá druhému a dodržuje domluvená pravidla komunikace. (KKK-000-000-PV1-005)

k podnikavosti a pracovní: Ke změnám přistupuje jako k příležitostí. (KPP-000-000-PV1-003), Dokončí, co započalo. (KPP-000-000-PV1-005), Spolupodílí se na společných rozhodnutích. (KPP-000-000-PV1-008)

Základní gramotnosti

matematická: Pracuje s jednou i s více podmínkami v zadání. (DJP-MOP-000-PV1-006)

Popis realizace činnosti

Většina lidí má jednu ruku „šikovnější“. Mluvíme s dětmi o tom, která ruka je jejich dominantní, kterou dělají většinu činností (např. nabírají polévku, kreslí, čistí si zuby).

Vyzkoušíme si, jak by to vypadalo, kdybychom činnosti dělali tou méně obratnou rukou.

Na stanovištích si pravák zažije, jaké to je, dělat určené aktivity levou rukou a naopak.

Návrhy činností:

- Kresba, malba
- Šroubování
- Zamykání, odemykání
- Vkládání dílků mozaiky
- Skládání puzzle

Při obědě a před odpočinkem si můžeme vyzkoušet další činnosti:

- Nabírání polévky
- Čištění zubů

A co když jedna ruka nestačí?

Můžeme ověřit, zda by se někomu podařilo stříhat papír, navlékat korálky, zapínat knoflíky, zavázat tkaničky, zahrát si karty nebo zatlouci hřebík.

Nabídneme dětem činnost ve dvojici „dvě ruce a jedna tužka“.

Dvě děti si sednou ke stolu (nejlépe přes roh), mezi sebou mají papír, dominantní rukou drží dohromady jednu tužku. Domluví se, co budou kreslit, v jakém místě začnou. Vybízíme děti ke komunikaci, protože u této činnosti je nutné se domlouvat na společném postupu (teď budeme kreslit čáru na stranu k oknu, teď zatočíme do..., pak šikmo..., teď nakreslíme okno...) a společně tvořit. Děti se mohou střídat v udávání pokynů, je vhodné, aby postupovaly jednotně, aby žádné z nich tužku „nevedlo silou“. Dokreslí obrázek.

Můžeme si společně zahrát pohybovou hru „na magnety“ – děti se volně pohybují po třídě, na signál a pokyn učitele nebo jednoho z dětí reagují – spojíme se pravou dlaní s podlahou, spojíme se levým malíčkem se svou bradou, spojíme se pravým palcem s pravým palcem kamaráda... (méně zkušené děti si mohou např. pravou ruku označit mašličkou).

Reflexe

Vyzveme děti ke sdílení pocitů z aktivity „jaké to je být levák/pravák“. Jak ses cítil/a? Jak se ti dařilo? Děti mohou reagovat slovně či gestem (palec nahoru x palec dolů) nebo graficky (smajlík x mračoun).

Mluvíme o tom, jak náročné bylo komunikovat a spolupracovat při činnosti „dvě ruce a jedna tužka“. Kdo byl spokojený? Komu se s kamarádem dobře komunikovalo a spolupracovalo? Kdo se dokázal snadno domluvit? Komu to činilo potíže?

Název činnosti: Mysleme na své ruce!

Cíle

Dítě si pečlivě umyje ruce dle návodu, diskutuje důvody. Dítě nazdobí vybranou výtvarnou technikou obkreslenou ruku. Dítě prezentuje své dílo, podílí se na vrstevnickém hodnocení a sebehodnocení.

Pomůcky

kniha, návody na mytí rukou v počtu skupin, mýdlo, voda, stopky, výtvarné potřeby (např. pastelky, barvy, štětce, fixy, samolepky, tetovačky, drobný materiál, lepidla s glitry, flitry)

Časová dotace

20–40 minut

Vzdělávací oblast

Dítě a jeho tělo; Dítě, ten druhý a společnost

Klíčové kompetence

komunikační: Prezentuje své zkušenosti, zájmy, výsledky své práce či práce skupiny. (KKK-000-000-PV1-002)

kulturní: Zapojuje se do tvůrčích činností. (KKT-000-000-PV1-003)

Základní gramotnosti

čtenářská: Analyzuje děj, hodnotí ho, vyjadřuje se k jednání postav. (DJP-PDO-000-PV1-003)

matematická: Vyhledá společné znaky, shodu, podobu, rozdíly objektů, osob a jevů a odhalí vzájemné souvislosti mezi nimi. (DJP-MOP-000-PV1-002), Využívá myšlenkovou analýzu a syntézu při hře i při praktických činnostech. (DJP-MOP-000-PV1-007)

Popis realizace činnosti

Přečteme dětem úryvek ze s. 75 – nejšpinavější věci. *Mezi nejšpinavější věci patří mobilní telefon, klávesnice a ovladače, houbička na nádobí, kliky, psí hračky, peníze a peněženky, tlačítka výtahů a bankomatů, nákupní vozíky a košíky. Mobil je mnohem špinavější než záchodové prkénko.*

Ptáme se dětí, zda se z těchto informací dá něco vyvodit. Znamená to pro naše ruce něco důležitého? (Ano, na všechny „nejšpinavější věci“ saháme rukama). Dojdeme společně s dětmi k tématu hygieny... ano, ruce si musíme pečlivě mýt.

Děti se rozdělí do skupin (losováním, vlastním výběrem nebo na základě rozdělení učitelem). Děti v každé skupině si pozorně prohlédnou návod na mytí rukou ze str. 75 a porovnají ho s návodem SZÚ (příloha č. 2). Můžeme si přečíst básničku z leporela SZÚ. Poté vyzveme děti, aby ve skupině diskutovaly a vyjádřily, který návod považují za více vyhovující (někomu vyhovuje možnost říkat si básničku, někomu vyhovuje přesnější zobrazení činností - i s namočením rukou a jejich usušením). Následně si podle vybraného návodu v časovém limitu 40 sekund umyjí ruce. Diskutujeme důvody pečlivého mytí rukou (předcházení nemocem). Pokud máme ruce pečlivě umyté, můžeme si je nazdobit.

Pokračujeme v činnosti ve skupinách. Děti diskutují nad tím, jak můžeme zdobit naše ruce. Sdílejí myšlenky. Střídavě vyslechneme nápady ze všech skupin. V případě potřeby můžeme dětem ukázat obrázky ze s. 64–66 (tetování, barvení kůže, lakování nehtů, využití prstenů a dalších doplňků).

Vyzveme děti, aby si individuálně nebo ve skupině obkreslily jednu ruku a nazdobily si ji podle svých představ.

Po skončení činnosti proběhne prezentace uměleckých děl. Děti sdílejí zážitky a pocity z procesu tvorby i výsledek své práce (jednotlivci a mluvčí za skupinu).

Reflexe

Dítě nebo mluvčí skupiny představí ostatním svoji práci. Snaží se vyjádřit své pocity a prožitky z tvůrčí činnosti. Popisuje průběh tvoření, vybrané techniky i materiály. Sdílí s ostatními, co se dařilo, z čeho má/mají radost nebo co by příště udělalo/i jinak.

Vedeme děti k formulování jednoduché zpětné vazby k tvůrčím činnostem i prezentaci. Podporujeme děti v dodržování pravidel poskytování zpětné vazby. Oceňujeme zejména argumentačně podložené zpětné vazby, zdůvodněná pozitivní ocenění.

Námět pro spolupráci s rodinou – manikúra pro maminky (mazání krémem, masáž rukou, úprava pilníkem a lakování nehtů, zdobení prstýnky), např. v rámci oslavy Dne matek.

Název činnosti: Každá ruka umí něco jiného

Cíle

Dítě vyvodí (usoudí) z obrázků název povolání. Dítě sdílí s ostatními své názory. Dítě zhodnotí činnosti i výsledky tematického celku.

Pomůcky

kniha, předměty či papírové karty v barvách semaforu pro hodnocení

Časová dotace

20 minut

Vzdělávací oblast

Dítě a jeho psychika

Klíčové kompetence

k učení: Projevuje přirozený zájem o učení a svět, který ho obklopuje. (KKU-000-000-PV1-003)
komunikační: Prezentuje své zkušenosti, zájmy, výsledky své práce či práce skupiny. (KKK-000-000-PV1002)
osobnostní a sociální: Vyjadřuje svůj názor. (KOS-000-000-PV1-005)

Základní gramotnosti

čtenářská: Rozumí předčítanému textu, vyprávění a soustředěně sleduje děj. (DJP-PDO-000-PV1-002), Reflektuje čtenářský zážitek a sdílí ho s ostatními. (DJP-PDO-000-PV1-006)
matematická: Pracuje s jednou i s více podmínkami v zadání. (DJP-MOP-000-PV1-006), Vyhledá společné znaky, shodu, podobu, rozdíly objektů, osob a jevů a odhalí vzájemné souvislosti mezi nimi. (DJP-MOP-000-PV1-002)

Popis realizace činnosti

Přečteme si text na s. 56 Ruce podle povolání a prohlédneme si obrázky na s. 56 a 57. Co asi nejlépe umí tyto ruce? Děti vyvozují z obrázků názvy povolání.
Vyzveme děti, aby ve dvojici sdílely názory na to, co nejlépe umí jejich ruce, ruce jejich rodičů, prarodičů, sourozenců či kamarádů. Poté se dvojice spojí do čtveřic a navzájem se seznámí s tím, co ve dvojici diskutovaly, co se dozvěděly.
Děti, které projeví zájem, mohou prezentovat „co nejlépe umí jejich ruce“ gestem či pohybem (v případě potřeby mohou využít nějaké pomůcky).

Závěrečná reflexe

Ptáme se dětí a podporujeme je v odpovědích na tyto otázky:

Co nového ses z knihy nebo činností během tematického celku dozvěděl/a, naučil/a?
Kdy jsi měl/a příležitost něco naučit ostatní? Jak se to dařilo?
Jak platným jsi byl/a členem skupiny? (Nabízel/a jsi vlastní nápady? Diskutoval/a jsi s ostatními? Dařilo se vám spolupracovat?)
Co bys příště rozhodl/a jinak nebo dělal/a jinak?

Nejužitečnější věc, kterou si odnášíš, je ...

Co vás v knize ještě zajímá?

Co si chcete ještě přečíst a prohlédnout?

Doporučili byste knihu těm, kteří si ji s námi neprohlíželi? Proč?

Na závěr vyzveme děti k hromadnému hodnocení tematického celku prostřednictvím barev semaforu (dítě zvedne nad hlavu předmět či papírovou kartu v barvě odpovídající jeho hodnocení):

Červená - činnosti mě moc nezaujaly, nebyl/a jsem spokojený/á, nedařilo se mi, nic nového jsem se nedozvěděl/a

Žlutá - některé činnosti mě zajímaly, občas se mi dobře spolupracovalo, některé věci jsem předtím nevěděl/a

Zelená - mám z tematického celku skvělé pocity, hodně nového jsem se naučil/a, mám radost ze spolupráce s ostatními

Různé artefakty a fotodokumentaci ze vzdělávacích činností si děti na základě vlastního výběru založí do portfolia.

Příloha 1: obrázky rukou v různých pozicích

Kresba a foto: autor

Příloha 1: obrázky rukou v různých pozicích

Kresba a foto: autor

Příloha 2: návody na mytí rukou k porovnání

Co děti recitují	Co děti dělají:	Nákres z leporela
1. Kamarádi, rychle sem! Ručičky si umyjem. Vodu, mýdlo na ně dáme a básničku začínáme.	Namočí si ruce a nanesou na ně dostatečné množství mýdla.	
2. Melou, melou dva mlýnky, z mýdla budou bublinky.	Krouživým pohybem třou ruce dlaní o dlaň.	
3. Jak udělám hrabičky? Propletu si prstíčky!	Se zaklesnutými prsty myjí pravou dlaní hřbet levé ruky a pak naopak levou dlaní hřbet pravé ruky.	
4. Houpy hou, houpy hou, z jedné strany na druhou.	Se zaklesnutými prsty třou dlaní o dlaň.	
5. Ukaž nehty! Ne a ne! Mám je dobře schované.	Se zaklesnutými prsty třou vnější část (hřbet) prstů o dlaň druhé ruky.	
6. Válím, válím váleček, ať mám čistý paleček!	Krouživým pohybem myjí levý palec v sevřené pravé dlaní a pak pravý palec v sevřené levé dlaní.	
7. Vaří myška kašičku, pošimrám si dlaničku.	Obousměrnými krouživými pohyby třou sevřenými prsty pravé ruky levou dlaň a pak sevřenými prsty levé ruky pravou dlaň.	
8. Opláchneme, osušíme, jak mýt ruce, teď už víme. Takhle nás to baví a budeme zdraví!	Ruce pečlivě opláchnou a následně osuší. <i>Slovo „zdraví“ mohou děti společně zakřičet! 😊</i>	

V letáku byly použity nákresy a popisy postupu mytí rukou z publikace
„SVĚTOVÁ ZDRAVOTNICKÁ ORGANIZACE: Směrnice SZO Hygiena rukou ve zdravotnictví:
Souhm. Praha: Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2011.“

Dostupné zde: https://szu.gov.cz/wp-content/uploads/2023/10/Metodicky_navod_k_leporelu-Aby-byly-rucicky-2011.pdf

Jak si umýt ruce:

Ruce si myjeme minimálně po dobu **40 sekund**.

Namoč si
ruce.

Nanes
mýdlo.

Mýdlo krouživými pohyby
rozetři v dlaních, na hřbetech
rukou a mezi prsty.

Nezapomeň
na palce
a nehty.

Ruce
opláchni.

Osuš
je.

Ruce jsou
čisté.

Návod z knihy, foto: autor

Zdroje: Kontinuum rozvoje základních gramotností

Dostupné zde: https://www.npi.cz/images/ppv/kontinuum_rozvoje_zakladnich_gramotnosti.pdf